

Tóth Ágnes Veronika AUGIÁSZ CSELÉDJE

beszélgetés ANGELUS IVÁNNAL

Angelus Iván a hetvenes években az Orfeo és a legendás Stúdió "K" tagjaként lépett fel, majd a tánc felé fordult, és 1979-ben megalapította az Új Tánc Klubot, 1983-ban a Kreatív Mozgás Stúdiót, 1990-ben létrehozta az Új Előadóművészeti Alapítványt és a Budapest Tánciskolát, melyet 1998-tól sikerült beilleszteni az államilag támogatott iskolarendszerbe. Az iskola 1999-ben költözött a volt Goldberger gyár területén megszülető Goli Tánchelyre, 2004-ben megalakult a felsőfokú kortáncművész képzést biztosító Budapest Kortánc Főiskola.

Azt olvastam a könyvedben, a Táncoskönyvben, hogy aki táncpedagógusként tudja, hogy mi az a tánc, már régen elveszett. Te viszont több évtizede tanítasz, sőt egy komplex táncművészeti oktatási intézmény igazgatója vagy. Nincs ebben paradoxon?

Ez nem paradoxon, ez magától értetődő dolog, hiszen egy jövőnek felelős intézmény esetében nem az a cél, hogy a hallgatók az aktuális értékviszáltságot, az aktuális Augiász istállóját kezeljék, hanem az, hogy az örök értékviszáltsággal és rendezetlenséggel képesek legyenek szembenézni értelmiségi, művészi, szakmai tekintetben. Mi a megoldóképletek létrehozására tanítjuk a hallgatóinkat, ezek a gyerekek a társadalom demiurgoszai, lélekmérnökei lehetnek, hiszen aki idejár, az képes lesz megoldani a még nem ismert konfliktusokat, képes lesz kreatív, egyedi megoldásokat adni, keresni, kiválasztani a megfelelő alternatívák közül az optimálisat, azt szisztematikusan végigvinni, ellenőrizni az eredményt, és felismerni az új feladatot. Az energiák összetartásának módszere, az energiák konstruktív katalizálása minden pedagógia célja, és soha nem érdemes amiatt nyávozni, hogy válság van, hiszen minden korban válság van.

Mit jelent ez konkrétan, a kortánc esetében?

• Egy Budapesten működő tánciskola mindezt nem az általánosságok szintjén oldja meg, hanem a gravitáció egyetlen biztos pontján teremtett, tér- és időkoordináció mesterfokú kezelése útján. A tánc történet kezdeti, rituálisan kódolt szakaszát a kulturálisan kódolt szakasz követte, mostanra viszont beláttuk, hogy ezek a kódok már nem érvényesek. A tánc technikákat illetően is elmúlt a rituális eredetű - mint a néptánc -, és kulturális eredetű - mint a társas tánc - reneszánsza, sőt, már a végjáték, a színházilag kódolt tánc időszaka is lefutott. Most, ha kortáncról beszélünk, az illúzióvesztés utáni korszak jött el, a padlóról feltápaszkodás kora, melyben látszólag nincs közös nevező, pedig csak az van. Egyetlen biztos pont van, a gravitáció, a gravitációra és az időre kell tehát felépíteni a táncot is. Ez nem csupán emberi, hanem ember alatti közös nevező, ezért fordulhat elő, hogy táncolhatunk a kövekkel, tengerrel, széllel is, mint lehetséges partnerrel. Persze lehetséges partnerként akár egy másik embert is választhatunk. Ha ilyen tág alapon közelítjük meg a jövő táncművész képzését, természetesen meg kell kérdőjeleznünk a táncművész képzést folytató intézmények alapelveit is. Ma a világon bárhol azt vallják a kortáncművész képzést folytató intézmények, hogy a táncnyelvek sokaságának elsajátítása által lehet eljutni a saját táncstílushoz. Pedig én nem tudom, ti sem tudjátok, senki sem tudja, hogy mi lesz a jövő útja, aki ma azt állítja, hogy tudja, tévúton van. Hogy milyen eszközökkel, milyen testi-szellemi felvértezéssel, nyitottsággal, kutatói attitűddel kell szemlélni a nyiladozó utakat, azt lehet tanítani, de az úton azt mondani, hogy gyere utánam, az hazugság.

Nem érzed, hogy a hallgatók egy mesterséges burokban vannak nálatok?

• De, igen. Ezt az 1700 négyzetméternyi területet nevezhetjük buroknak, utópiának, rezervátumnak, ez a vélemény gyakran megfogalmazódik, hol velünk szemben, hol pozitívumként, de azt gondolom, hogy minden új dolognak így kell megszületnie: az embrió is magzatburokban várja a világra jövetelt.

A fejlődésnek nem az az útja, hogy amikor még nem érett valaki, kilököm a burokból, hanem az, hogy megvárom, míg eljön az ideje annak, hogy kilépjen.

Mondanál néhány alapelvet, ami az iskolában érvényesül?

• Van nálunk egy nagyon fontos szabály, a "Ne árts!" Vagyis ne árts saját magadnak, másoknak és a környezetednek. Ez egy nagyon egyszerű szabály, viszont lehet rá alapozni. Minden szituációt személyessé kell tenni. Ez azzal is jár, hogy el kell zárnod magad a felszínes érintkezésektől - a metróban nem feltétlenül lehetsz személyes - de ahol képes vagy személyesen, nem szerepszerűen megnyilvánulni, ott meg kell tenned.

Szintén nálad olvastam, hogy mindennek saját tempója van. Mit gondolsz, az általad létrehozott iskolák esetében is így van?

• Igen, ez mindenre igaz. Nekem hibám, hogy sokkal gyorsabb vagyok, mint a környezetem, és ez az időbeli aszimmetria személyesen roppant fájdalmas.

Másnak gyakran - nekem mindig. De kell egy egészséges vakság ahhoz, hogy az ember elhiggye, hogy emberileg belátható idő alatt elérhet bármit.

Vakon sürgetjük az eseményeket, hiszen mire belátjuk és elfogadjuk a külső időt, bölcs rezignációval meghalunk. Az a halál, amikor hozzálassz az anyaghoz.

Nekünk nem az a feladatunk, hogy kiszolgáljunk valamilyen már meglévő igényt, nem meglévő együttesek számára képzünk táncosokat, és nem piaci igényeket akarunk kielégíteni: olyan művészeket nevelünk, akik új minőségeket, új értékeket visznek magukkal vagy új közösségeket fognak teremteni.

Akik a saját útjukat fogják járni.

Azért az egzisztenciális kérdésekkel is kell számolni.

• Amikor 2006 januárjában a Budapest Alapfokú Művészeti Iskola normatív támogatását év közben kétharmadára csökkentették, valaki azt mondta nekem:

"Iván, mit panaszkodsz, néhány éve azért még vertek?!" Mivel én felnőttem fejjel kezdtem táncot foglalkozni, nem tekintek semmit adottságnak, ráadásul olyan szerencsés helyzetben vagyok, hogy egy-két generáció tapasztalatával is gazdagabb vagyok. Ezt a tapasztalatot mindig mélyeséges alázattal kell elfogadni, ha valaki azt képzeli, hogy a nulláról indul, az hülye: a befogadásra és meghaladásra méltó családi, tanári, emberi tapasztalatokra lehet támaszkodni.

Neked kik jelentenek sokat?

• Elsősorban a családom, az apám, az anyám, a tanáraink közül például Komoróczy Géza sumerológus, szakmailag pedig Fodor Tamás és a Stúdió "K" Színház, ahol felnőttem, és persze Jeszenszky Endre, aki a táncos szakmai alapokat adta meg számomra. Ez a felsorolás persze igazságtalan és hiányos.

Minden fontos, példaértékű ember az életben olyan, mint egy-egy vulkán: egy adott időszakban, 5 évre, 10 évre felbukkan, és erősen hat rám. De volt vízvezeték szerelő, kutyaaidomár, dobos is, akitől egy meghatározott pillanatban sokat tanultam, és persze a tanítványaimtól is, ők is alakítanak rajtam.

A Főiskola éppen a születésnapodon vált hivatalossá.

• Igen, új felsőoktatási intézmény a felsőoktatási törvény mellékletének módosításával jön létre, és a törvényt módosítás 2004. június 14-én, éppen a születésnapomra esett. De ez csupán véletlen.

Merre tart most a Budapest Tánciskola?

• Az iskola a generációkkal együtt nőtt, és én, mint pedagógus, szintén a generációkat követve nőttem fel. 1983-ban 6-7 évesek tanítása izgatott, most a leendő pedagógusok képzése foglalkoztat. Másrészt most az a feladat, hogy az iskola adminisztratív, jogi, pénzügyi helyzetét konszolidáljuk, stabilizáljuk, és ezen keretek szilárd talaján tehetünk fel új kérdéseket. A megkérdőjelezhetőség, a képlékenység, rugalmasság nagyon fontos egy iskola életében, de ehhez stabil keretek kellene. Nem titok, hogy komoly megújulásra van szüksége az iskolának - éppúgy, ahogy a kortáncoktatásnak világszerte -, fel kell ismerni a folyamatos válságjelenségeket. Az utóbbi ötven évben a progresszív pedagógiai koncepció itthon és külföldön egyaránt az volt - erről már beszélünk -, hogy megismertetjük a fiatalokkal a hiteles tradíciókat, és ki-ki összerakja a saját táncnyelvét. Ezen a módszeren még ez az intézmény sincs túl, folyamatosan keresni kell a továbblépést.

Nagyon kedveltem a legutóbbi előadásotokat, a Lágymányosi Impromptut, úgy tűnt, abban biztosan hasonlítanak egymásra a Budapest Tánciskolások, hogy magabiztosak, szabadok, és még humoruk is van.

• Örülök, hogy ezt mondod. Ez egy nagyon fontos előadás, fontos állomás számomra, hiszen az organikus mozgás a cél, én egyre kijebb húzódok, egyre inkább arra törekszem, hogy elálljak a táncosok elöl, hogy a saját útjukat járják.